

Alexander McCall Smith

Škola
pod
plachtami

Ilustroval

Iain McIntosh

FRAGMENT

*Túto knihu venujem
Nilesovi Kinderovi*

Škola pod plachtami

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.fragment.sk
www.albatrosmedia.sk

Alexander McCall Smith
Škola pod plachtami – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

Alexander McCall Smith

Škola
pod
plachtami

Ilustroval
Iain McIntosh

Vyšlo s podporou Literárneho fondu.

Alexander McCall Smith
Škola pod plachtami

Originál *School Ship Tobermory* prvýkrát vydalo v roku 2015
vydavateľstvo BC Books, an imprint of Birlinn Limited Edinburgh.
School Ship Tobermory Text © 2015 Alexander McCall Smith, 2015
Illustrations copyright © 2015 Iain McIntosh
ISBN 978-1-78027-333-4
All rights reserved.

Do slovenčiny preložil Ján Litvák.
Obálku vytvorilo Grafické a DTP studio Fragment, Kamila Flonerová.
Zodpovedná redaktorka Agáta Laczková
Technická redaktorka Daruše Singerová
Vydalo vydateľstvo Fragment v Bratislave v roku 2017
v spoločnosti Albatros Media Slovakia, s. r. o.,
so sídlom Mickiewiczova 9, Bratislava.
Číslo publikácie 1390; Prvé vydanie.
Sadzbu zhotovilo Grafické a DTP studio Fragment.

Slovenské vydanie © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2017
Translation © Ján Litvák, 2017
Cover photos © Nils Prause; ESB Professional; Maria Nelasova;
Berezina; Andrey862; mega Pixel/shutterstock.com

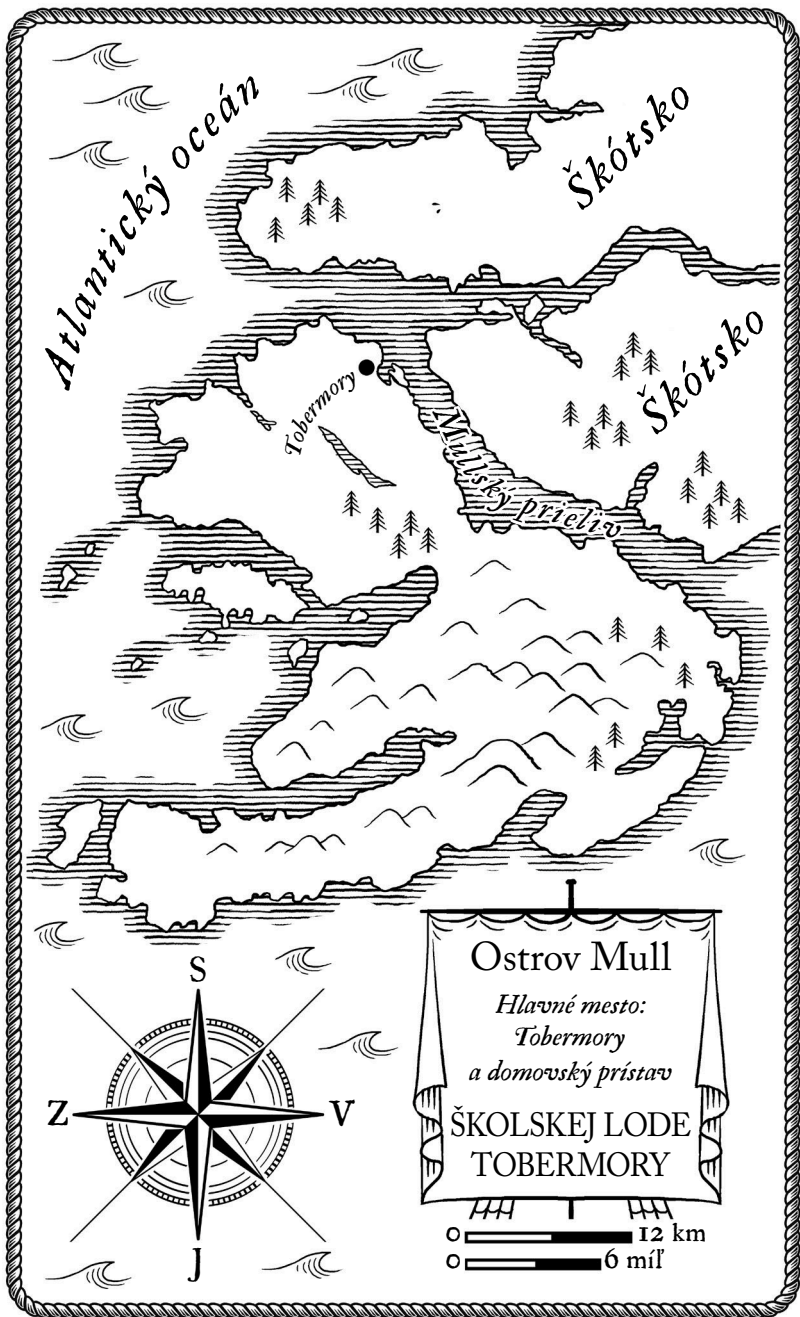
Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie rozširovať
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Objednávky kníh:
www.albatrosmedia.sk
eshop@albatrosmedia.sk
tel.: 02/4445 2046

ISBN v tlačenej verzii 978-80-564-0387-7
ISBN e-knihy 978-80-564-0428-7

ALBATROS MEDIA

Atlantický oceán

Škótsko

Tobermory

Mull of Galloway

Škótsko

S

Z

V

J

Ostrov Mull

Hlavné mesto:
Tobermory
a domovský prístav

ŠKOLSKEJ LODE
TOBERMORY

12 km
6 míl

KAPITOLA

1.

Veľmi nezvyčajná škola

„Si pripravená?“ spýtal sa Fee otec. „Si pripravená na vynorenie?“

Fee prikývla. Nesedela pri riadení rodinnej ponorky prvýkrát, ale viete, aké to je, keď vás niekto požiada, aby ste riadili ponorku – vždy vás to trochu znervózni.

„Áno,“ odpovedala čo najpokojšie. „Som pripravená... viac-menej.“

Fee aj jej dvojča Ben sa odmalička učili pomáhať pri plavbe ponorkou, ktorá patrila ich rodičom, známymorským vedcom. Teraz vo veku dvanásť, takmer trinásť rokov, mala Fee dosť skúseností, aby sa s ponorkou vynorila sama. Ale predstavovalo to veľkú zodpovednosť a zakaždým jej napadalo, čo všetko sa môže pokaziť.

Čo ak sa pomýlite a začnete sa potápať, namiesto aby ste stúpali k hladine? Čo ak sa vynoríte príliš rýchlo, takže ponorka vyletí nad vodu ako štopeľ z fľaše? Čo ak sa vynoríte priamo pod nejakou veľkou loďou – napríklad pod obrovským ropným tankerom, rozbijete sklené pozorovacie okno a zase sa potopíte? V ponorke sa môže pokaziť veľa vecí.

„Dobre,“ povedal jej otec. „Tak vyplávaj nahor, Fee! Samozrejme, pôjde ti to výborne, ale ak by si ma potrebovala, budem v strojozni.“

Otec odišiel z veliteľského mostíka a Fee osamela. Jej brat si balil batožinu v kajute a matka sa zvrátila v maličknej lodnej kuchynke, kde dvojčatám pripravovala chlebičky. Takže Fee bola sama. Úplne.

Pomaly k sebe pritiahla riadiacu páku. Nevidela presne, kam sa plaví – tak to v ponorke chodí –, ale dúfala, že pred nimi ani nad nimi nič nie je. Zrážka s veľrybou alebo skaliskom – prípadne s veľrybou aj skaliskom zároveň – je to posledné, o čo v ponorke stojíte. Takisto musíte dúfať, že sa práve na rovnakom mieste ako vy nevnára iná ponorka.

O niekoľko minút neskôr, keď boli tesne pod hladinou, sa na mostíku objavil Ben.

„Už som zbalený,“ oznámil jej. „Čo ty?“

Fee sa obzrela na brata. Videla, ako sa teší, ale mala na starosti dôležitejšie veci ako zhovárať sa o balení.

„Teraz ma nesmieš rušiť,“ povedala. „Práve sa chystám pozrieť do periskopu.“

Ben zmlkol. Vysunutie periskopu z ponorky je vždy významný okamih, pretože čoskoro zistíte, kde ste. Dúfate, že ste sa vynorili na správnom mieste, ale nikdy si nemôžete byť stopercentne istí. Takže ak sa vám trochu trasú ruky a rozbúcha sa vám srdce, keď sa periskop vynára z vln, je to úplne normálne.

Fee sa pozrela do periskopu. Všade dookola videla iba vodu, a zrazu, bez varovania, slnečnú žiaru. Periskop sa ocitol nad hladinou.

„Tak čo?“ spýtal sa Ben.

Fee zažmurkala. Svetlo ju oslnilo – chvíľku trvalo, kým si naň jej oči privykli. Periskopom sa dá otáčať, aby ste sa pozreli na všetky strany, a Fee to mienila spraviť – len aby si overila, že sa k nim nič nepribližuje –, ale najprv si chcela poriadne obzrieť pevninu.

„V diaľke je ostrov,“ povedala. „Vidím breh.“

Ben sa nadýchol. „To bude Mull,“ usúdil. Práve tam mali namierené.

„Svieti slnko,“ povedala Fee. „Je ráno.“

„Čo Tobermory?“ vypytoval sa Ben ďalej.

„Vidíš Tobermory?“

„Ktoré Tobermory?“ spýtala sa Fee. „Mesto alebo loď?“

Jej otázka bola namieste – Tobermory bolo jednak mesto, a jednak to bola loď, ktorá mala v meste Tobermory domovský prístav. Oni sa plavili k lodi, ale mesto Tobermory bolo miestom, kde zvyčajne kotvila. *Tobermory* bola plachetnica a zároveň škola. Šlo o internátnu školu na mori, a hoci väčšina škôl zostáva stále na rovnakom mieste, pre túto to neplatilo. Táto loď brázdila more a zároveň sa na nej vyučovali nielen predmety ako dejepis alebo prírodopis – veci, ktoré sa učia aj v normálnych školách –, ale aj všetko to, čo potrebujete vedieť, ak sa chcete stať námorníkmi.

„Nevidím ani jedno,“ povedala Fee. „Zrejme nie sme dostatočne blízko. No nemôžeme byť ani veľmi ďaleko...“

„Ukáž, ja sa pozriem,“ skočil jej Ben netrpezlivo do reči. Hoci boli dvojčatá, Fee sa narodila o dve minúty pred svojím bratom, takže bola staršia. Šlo síce iba o dve minúty, ale Fee často vpravievala, že sú nesmierne dôležité. „Ak žijete o dve minúty dlhšie ako niekto iný,“ tvrdievala s obľubou, „je to vidieť. Ste o čosi vyspelejší, chápete.“

Ben s tým nesúhlasil. Považoval sa za rovnako vyspelého ako sestra a bol presvedčený, že má právo robiť to isté,

čo ona. A práve teraz nadobudol dojem, že naňho prišiel rad pri periskope. „Ukáž, ja sa pozriem,“ zopakoval.

„Nie,“ odmietla. „Zahliadla som čajku. Jáj, približuje sa k nám. Asi pristane na periskope!“

Zasmiala sa a sledovala, ako čajka zosadá. Mala krásny výhľad na jej žlté nohy. Videla, ako máva krídlami a strieka na vonkajšiu šošovku periskopu kvapôčky vody.

Pomaly otočila periskopom, aby sa pozrela každým smerom. Čajke sa to nepáčilo a zamávala krídlami opäť, tentoraz nesúhlasne. Vtom to zbadala.

„Rovno na nás pláva loď!“ vykrikla.

„Ponor sa!“ zavolať Ben.

Keďže Fee mala plné ruky práce so zaťahovaním periskopu, Ben vzal riadenie do svojich rúk. Zatlačil na páku a otvoril ventil, ako najviac vládol. Ponorka okamžite zareagovala a s trhnutím sa ponorila.

Stihli to na poslednú chvíľu. O niekoľko sekúnd začuli priamo nad sebou burácanie lodného motora.

„Mala si sa rozhliadnuť hneď,“ napomenul ju Ben. „Mala si sa rozhliadnuť, a nie civieť na čajku.“ Mal síce sestru veľmi rád, ale dobre mu padlo, keď jej mohol pripomenúť, že nie je dokonalá.

Fee vyzerala sklúčene. „Je mi to ľúto,“ povedala, ale ihneď popudene dodala: „Každý robí chyby, nie?“

„Je všetko v poriadku?“ zavolať na nich matka z kuchyne. „Trochu to s nami trhlo.“

„Všetko je v pohode,“ odpovedal Ben nahlas. Mohol povedať: „Fee si nevšimla loď, ktorá plávala priamo na nás!“ No nespravil to. Mohol dodať: „A ja som musel skočiť k riadeniu, aby som nás dostal z maléru!“ No nespravil ani to. Namiesto toho jednoducho povedal: „Ihneď sa vynoríme,“ a potom už nič.

Vynorili sa druhýkrát, a tentoraz sa obaja cez pe-riskop poriadne rozhliadli. Fee mala pravdu – neboli ďaleko od ostrova –, ale boli bližšie k obom Tobermory, než si myslela. Pozerali sa na mesto, malý prístav s farebnými domami okolo zálivu. Po ulici chodili ľudia, aby si kúpili noviny alebo ranný chlieb a mlieko. A v prístave sa na konci kotevnej reťaze hrdo vypínala najpozoruhodnejšia plachetnica, akú v živote videli, s menom napísaným na prove žiarivo modrou farbou: ŠKOLSKÁ LOĎ TOBERMORY.

„Asi je bezpečné, aby sme sa vynorili úplne,“ povedal Ben.

Fee nasmerovala ponorku k hladine. Teraz už mohli otvoriť príklopy a vyjsť na palubu, aby si poobzerali loď, ktorá sa mala stať ich novým domovom. Fee si prezerala *Tobermory* ďalekohľadom. Nemala nijaké pochybnosti o tom, že by mala nastúpiť do tejto školy. Vždy sa snažila potláčať strach z nových skúseností – z tmy, zlých snov aj myšlienok na to, čo sa môže pokaziť. *To budem čoskoro ja*, pomyslela si, zatiaľ čo sa pozerala na vzdialené

postavičky na lodnej palube. Nerozoznala síce, čo robia, ale všetci vyzerali zaneprázdnené.

Bol to nádherný pohľad. Loď bola od provy až po zadnú časť natretá bielou farbou a na boku mala rady úhľadných okienok. A keď sa Ben postavil vedľa sestry a zadíval sa na *Tobermory*, pomyslel si, že čoskoro bude hľadiť na svet spoza jedného z nich.

Tá predstava ho vzrušovala, i keď zároveň cítil isté obavy. Ešte nikdy sa nevzdialil od rodiny, a hoci mu všetci vraveli, že pobyt v škole je zábavný, nevedel, či to bude baviť aj jeho. Aké to asi je, deliť sa o všetko s množstvom neznámych ľudí? Nebudú sa vám smiať, keď vyparatíte nejakú hlúposť? Čo ak stratíte zubnú kefku, pyžamo alebo ponožku? Čo ak vás niekto bude šikanovať alebo vám ukradne peniaze?

Chcel sa na to spýtať Fee, ale tá sa tvárila, že hľadá do budúcnosti s takou sebadôverou, že to nedokázal.

Nezmohol sa na viac ako: „Aké to tam bude?“

Fee odpovedala: „Skvelé.“ A po krátkej odmlke dodala: „Nebojíš sa, však?“

Ben zavrtel hlavou. „Nebojím. Isteže sa nebojím.“ Presne to často vravia ľudia, ktorí sa boja.

„To je skvelé,“ vydýchla si Fee. „Pretože sa o teba nemôžem stále starať, vieš?“

Nepovedala to najhoršie, ale Benovi tým veľmi nepomohla. Uvažoval, prečo si asi myslela, že sa oňho bude

musieť starať. Vedela azda viacej ako on? Dupočula sa o *Tobermory* veci, ktoré sa k nemu nedoniesli? Teraz však nebol čas na také myšlienky. Ďalej si prezerali loď, a keď sa k nej s ponorkou priblížili, rozpoznali na nej viacero podrobností.

Nad palubou sa do neuveriteľnej výšky týčili sťažne.

Tobermory bola plachetnica, takže ich musela mať na upevnenie plachiet. Do plachiet sa bude opierať vietor a tak bude poháňať loď. Mala, samozrejme, aj motor, pomocou ktorého vychádzala z prístavu a vchádzala doň a ktorý jej pomáhal pri bezvetří, ale väčšinou sa spoliehala iba na plachty.

„Pozri sa na všetky tie laná,“ žasla Fee a ukazovala na povrazy, ktoré pripomínali sieť spradenú nejakým obrovským pavúkom.

Ben si zaclonil oči pred slnkom. „To sú rahná. Tie laná pridržiavajú sťažne.“

„A lezie sa po nich?“ Fee sa zdalo, že povrazy sa ťahajú až príliš vysoko.

„Áno,“ prikývol Ben a vzal si od sestry ďalekohľad. „Videl som to na fotkách.“

Hoci Fee a Ben trávili veľa času na ponorke rodičov – niekedy aj celé týždne –, ešte nikdy neboli na plachetnici.

To im však ani v najmenšom nezabránilo požiadať o prijatie na školskú loď – koniec koncov podporili ich v tom aj rodičia, ktorí usúdili, že *Tobermory* je pre nich presne tá správna škola. Potrebovali nájsť nejaký internát, pretože často chodievali na výskumné výpravy. Doposiaľ dvojčatá bývali u tety, ktorá sa o ne počas neprítomnosti rodičov starala, ale situácia sa skomplikovala, keď si teta našla zamestnanie, pri ktorom tiež potrebovala cestovať.

Zvažovali spolu rôzne školy, ale nijaká sa im dosť nepozdávala. Jedna bola situovaná na odľahlom horskom úbočí a zdala sa im temná a nepohodlná. Podlahy vo všetkých spálňach boli naklonené, takže postele stáli do kopca. V takej posteli by sa podľa Fee spalo čudne, pretože by ste mali prsty na nohách podstatne nižšie ako hlavu a nahrnula by sa vám do nich všetka krv. A prikrývky by sa postupne zošuchli dolu, takže na hornú polovicu tela by vám bolo zima a na dolnú horúco. „To nie je škola vhodná pre vás,“ povedala vtedy matka a Fee pocítila úľavu.

Potom sa išli pozrieť do školy, kde sa všetci museli sprchovať studenou vodou. „Utužuje to charakter,“ vysvetľoval riaditeľ.

„A nádchu,“ poznamenala matka, zatiaľ čo Fee a Ben sa museli premáhať, aby sa nerozosmiali.

Riaditeľ bol horlivý zástanca pohybu – za každých okolností. Pri presune z triedy do triedy museli všetci

behať a jedlo sa tiež postojačky, aby žiaci mohli medzi jednotlivými chodmi robiť kľuky a podobne.

„To všetko pomáha spevňovať postavu,“ tvrdil riaditeľ hrdo.

Potom im niekto navrhol *Tobermory* a rodičia si spomenuli, že sa raz stretli s jej kapitánom, keď *Tobermory* kotvila vedľa ich ponorky. „Je to nesmierne láskavý človek,“ uistila ich matka, ktorá chcela pre svoje dvojčatá to najlepšie. „Budete tam spokojní. Počula som o tej lodi iba samú chválu.“

„Napríklad čo?“ spýtal sa Ben. Ešte si celkom nezvykol na to, že pôjde do internátnej školy.

„Skrátka iba chválu,“ odpovedala matka. „Budete si tam môcť nájsť kamarátov, po čom ste vždy túžili. A ďalšie veci...“ Ďalej to nespresňovala, iba mávla rukou a uzavrela: „Uvidíte sami.“

Ben si pomyslel, že sa ho matka snaží uchlácholiť, ale vedela naozaj, aký bude život na *Tobermory*?

„Presne tak,“ povedala Fee, ktorá si vypočula ich rozhovor. „Uvidíš sám.“

No Ben si pomyslel, že jeho sestra vie rovnako málo ako on.

Otec sa priblížil s ponorkou tak blízko k *Tobermory*, ako ešte považoval za bezpečné.

„Zvyšok cesty budete musieť preveslovať v člne,“ povedal im. „My vám zamávame odtiaľto.“

Ben a Fee nafúkli čln, ktorý dostali ako darček k posledným narodeninám. Nebol veľmi veľký, ale mali v ňom dosť miesta pre seba aj svoje batohy. Povedali im, aby si nebrali kufre, ale batohy, ktoré sa dajú poskladať a odpratať do skrinky. Teraz teda stáli s dvoma plnými batohmi označenými menami – Ben MacTavish a Fee MacTavishová – na palube ponorky.

Bezprostredne po nafúknutí člna ho Ben opatrne spustil na hladinu. Z ponorky sa vyštverala ich matka a vtisla im do ruky dva balíčky. „Možno budete pred obedom hladní,“ povedala. „Počula som, že na *Tobermory* varia vynikajúco, ale pre istotu...“

Ben aj Fee sa jej poďakovali a matka oboch na rozlúčku pobožkala, takisto ako otec.

„Viem, že budete v poriadku,“ povedala matka. „Ale budem na vás myslieť. Aj vy si na mňa spomeniete? Každý deň?“

Obaja ju ubezpečili, že áno.

„A napíšete, však?“ dodala. „Nemusí to byť dlhý list – stačí pohľadnica.“

„Samozrejme, že napíšeme,“ odpovedala Fee.

„Na konci štvrtroka si vás vyzdvihneme,“ uistil ich otec.

„Snažte sa,“ povedala im matka. „A nezabudnite si po každom jedle vyčistiť zuby – po každom, prosím. A používajte zubnú niť!“

„Áno, áno,“ netrpezlivo prikyvoval Ben. Už chcel preplávať krátku vzdialenosť k novému domovu – rozhodol sa, že bude statočný. Na plachetnici videl plno ľudí v elegantných modrých uniformách s vedrami morskej vody, ako drhnú palubu, leštia mosadzné kovanie a vôbec pôsobia nesmierne zaneprázdneným dojmom. Toto budú jeho noví spolužiaci – a priatelia, aspoň dúfal. Tešil sa, až sa s nimi zoznámi.

Nastúpili do člna a odrazili sa od ponorky.

„Dovidenia!“ zavolala matka a zakývala im vreckovkou.

„Dovidenia!“ odpovedali a začali veslovať k veľkej plachetnici.

Pri vysokom boku lode sa Fee a Ben obrátili, aby sa naposledy pozreli na rodičov, ale matka aj otec už medzitým zostúpili späť do ponorky a tá sa ponárala pod hladinu. Ben aj Fee im zamávali, hoci vedeli, že ich rodičia nemôžu vidieť. Boli smutní aj sa trochu báli, ale keď nastupujete do novej školy, nemáte čas na to, aby ste nejako prehnane spomínali na rodinu, ktorú ste opustili a platí to najmä vtedy, keď sa vaša nová škola týči priamo nad vami a niekto vám spúšťa povrazový rebrík, aby ste po ňom vyliezli hore. Nie každý začína školský rok takto, ale Ben a Fee áno.

„Priviažte lano k člnu,“ zavolal niekto zhora. „Keď vyleziete po rebríku, vytiahneme ho sem tiež.“

Zhora sa k nim spustilo lano. Fee ho priviazala ku

gumenému člnu, bezpečne k nemu pripevnila veslá a začala s Benom vystupovať po rebríku.

„Ben,“ zašepkala. „Nebojíš sa... tak trochu?“

Ben, ktorý liezol prvý, sa obzrel na sestru. Jeho rozhodnutie byť statočným zaberalo. „Nemaj strach, Fee,“ povedal. „Ja sa nebojím.“

Ale ona sa bála. A nebolo sa ani čomu čudovať. Zdalo sa jej, že hladina je hlboko dolu, a ako sa *Tobermory* pohybovala na vlnách, povrazový rebrík na boku lode poletoval sem a tam.

„Nepočula som ťa,“ povedala Fee. „Čo si hovoril?“

„Hovoril som, že sa nebojím,“ zopakoval Ben.

Už len fakt, že to vyslovil nahlas, napočudovanie pomáhal.

Hore sa Ben dokonca usmial, keď uvidel, ako sa cez zábradlie načahujú dve ruky, aby mu pomohli na palubu.

Zodvihol zrak a zistil, že ruky patria chlapcovi približne v jeho veku, s priateľským úsmevom, oblečenému v modrej uniforme. Vyzeral spokojne a veselo – keď vidíte niekoho takého, ihneď si pomyslíte: *Dúfam, že sa skamarátite.*

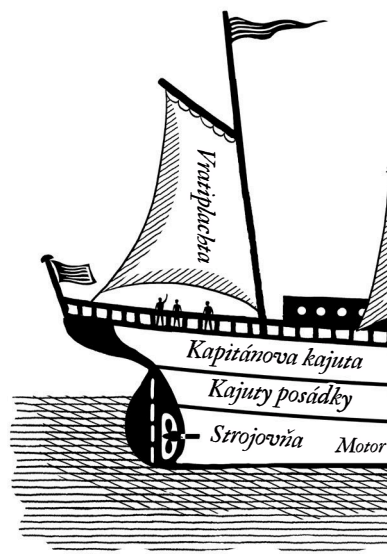
„Ja som Kuník Tomkins,“ predstavil sa chlapec, keď stisol Benovo zápästie a vytiahol ho na palubu. „Ako sa voláš?“

„Ja som Ben,“ odpovedal Ben.

„Mám sa o vás postarať,“ povedal Kuník. „Vitajte na palube *Tobermory!*“

ŠKOLSKÁ LOĎ TOBERMORY

*Prierez,
pobľad z boku*

Otočil sa, aby pomohol Fee. „A ty si určite Fee,“ dodal. „Videl som tvoje meno na zozname nových žiakov. Vitaj, Fee!“

„A čo teraz?“ spýtal sa Ben.

„Vytiahneme váš čln,“ povedal Kuník. „Potom ho vyfučíme a odložíme. Na lodi sa musí všetko starostlivo odkladať. Je to jedno z pravidiel.“

„Platí tu veľa pravidiel?“ spýtal sa Ben.

„Strašne veľa,“ zasmial sa Kuník. „Približne päťsto alebo šesťsto. Ale nebojte sa. Ovládať ich musíte len asi desať. To sú hlavné pravidlá. Všetky ostatné sa označujú ako vedľajšie a veľmi si ich nevšímame.“

Fee sa zahľadela na Kuníka. „Páči sa ti tu?“ spýtala sa.

„Samozrejme, že páči,“ odpovedal Kuník, ako keby šlo o veľmi čudnú otázku. „Toto je tá najúžasnejšia, najfantastickejšia, najskvelejšia super škola na... na celom svete.“

„Uľahuješ si z nás?“ spýtal sa Ben.

„Ani trochu,“ ubezpečil ho Kuník. „Čoskoro to sami uvidíte.“